

Hoeveel toekomst stelen we nog van onze kinderen?

Dirk Holemans

Om onze kinderen kansen te geven op een toekomst, moeten we nu bewust handelen. En daarvoor hebben we een kritische blik op het verleden nodig. Wat dit inhoudt op het vlak van energie, vinden we trefzeker terug in het artikel van Aviel Verbruggen en Erik Laes in dit nummer. Zoals ze schrijven “steunt de industriële beschaving overwegend op het gebruik van fossiele brandstoffen. Het gemakkelijk en gratis putten uit deze erfgoederen stimuleerde een snelle groei, die na de tweede wereldoorlog is ontaard in een wildgroei voor de rijken (een vijfde van de wereldbevolking), in een precaire ontwikkeling voor drievijfde matig bedeeden en in scherpe armoede voor eenvijfde armen in deze wereld.” En er zijn jammer genoeg geen blijvende lessen getrokken uit de oliecrisis van de jaren zeventig: “Snel genezen door de korte energie efficiëntiekuur (1979-1984) maakt de wereld zich op voor de grootste economische wildgroei ooit beleefd, ondersteund door een stijgend commercieel energiegebruik. De orgie zal bijna 20 jaar aanhouden.”

Dit citaat geeft duidelijk weer waar we nu staan als samenleving. De orgie is gelukkig voorbij, maar we hebben echter veel tijd verloren en we mogen vooral de fouten van het verleden niet herhalen. We moeten de nodige lessen trekken uit het verleden en zo een duurzame toekomst uitstippelen. Dit is jammer genoeg heel wat anders dan de voorbije verkiezingscampagne heeft laten zien. Deze deed eerder denken aan het orkest van de Titanic: terwijl de ijsberg nadert, houden heel wat politici en journalisten zich vooral met zichzelf bezig, in de overtuiging dat er muziek in zit.

De inhoudelijke leegte van dit narcisme wordt pijnlijk duidelijk als je het plaatst naast een verhaal met een boodschap. De spontane inzending van Mike Van Acoleyen is daar een sterk voorbeeld van. Als geëngageerd burger slaagt hij erin om vanuit een helder ideologisch standpunt een analyse te maken om dan op samenhangende wijze over te gaan tot het formuleren van een set aan concrete voorstellen. Onder meer zijn voorstel om terug een loonvork in te voeren, vormt een concreet voorstel dat meteen toont hoe onethisch de verloning in onder meer de banksector wel is.

Maar voorlopig blijft het neoliberale model – ondanks de financiële crisis – overeind als *leitmotiv*. Dit is ook het geval voor onze steden die vanuit een *concurrentiedenken* elkaar de loef willen afsteken als het meest aantrekkelijke *merk*. Zoals Pascal Debruyne schrijft, besteden steden meer en meer energie aan het ‘in de markt zetten’ van een uniek stedelijk imago, waarbij de verzuchtingen en ervaringskennis van heel wat groepen bewoners genegeerd wordt. Toeristen, investeerders en de ‘creatieve’ middenklasse zijn de doelgroepen van de hippe stad, die uitmunt in depolitisering.

Een tweede kenmerk van het neoliberale model is dat het, in plaats van productie- en consumptiepatronen in vraag te stellen, op zoek gaat naar *technologische oplossingen* die eerder het systeem in stand houden dan de overgang bewerkstelligen naar een meer duurzame samenleving. Een typisch hedendaags voorbeeld vormt de ontwikkeling van biobrandstoffen. Saar Van Hauwermeiren maakt echter duidelijk in haar artikel dat biobrandstoffen niet de verhoopte oplossing vormen voor de klimaatimpact van de transportsector. Steeds meer negatieve effecten van de productie van biobrandstoffen worden zichtbaar. De concurrentiestrijd tussen energiegewassen en voedselgewassen om land en water neemt toe, met als gevolg landconflicten, ontbossing, waterschaarste, stijgende voedselprijzen en nog meer armoede in het Zuiden. Het biobrandstoffenbeleid is duidelijk blind voor de sociale en ecologische gevolgen elders in de wereld.

Gelukkig zijn er in sommige andere sectoren al andere en meer duurzame perspectieven ontwikkeld. Zo lezen we in de voorlopig laatste bijdrage van Terra Reversa dat voor de transitie naar duurzaam wonen en bouwen degelijke toekomstbeelden bestaan. Bekeken over de volledige levenscyclus is de sector van het 'wonen en bouwen' in de Europese landen verantwoordelijk voor ongeveer 30% van de totale ecologische voetafdruk. Anders dan bij de sectoren voeding, mobiliteit en reizen, zijn de mogelijkheden op het vlak van duurzamer wonen veel toegankelijker voor een ruimer publiek. Het technologisch reductiepotentieel -nog zonder gedragswijzigingen- is in deze sector aanzienlijk groter dan in de andere. Juist omwille van de aanwezigheid van tal van eerder eenvoudige maatregelen is de sector van het wonen en bouwen een relatief 'gemakkelijke' om resoluut aan te pakken. Dit neemt niet weg dat er ook in dit geval een heel scala aan barrières zijn die maken dat de transitie naar duurzaam wonen en bouwen geen evidentie is.

Dit alles mag ons niet uit het oog doen verliezen dat duurzaam wonen ook verbonden is met de aanwezigheid van natuur in onze omgeving. Zoals Glenn Delière betoogt in zijn bijdrage, is de strijd om het behoud van de natuur niet alleen een strijd tussen de natuur en andere functies in het landschap. Het is ook een interne strijd binnen het natuurbehoud zelf, waar een veelheid aan opvattingen bestaat over hoe onze natuur er in de toekomst uit zou moeten zien. Waarbij we het uiteraard niet hebben over natuur als 'wildernis', maar over landschappen die over de eeuwen heen mee vorm zijn gegeven of in stand worden gehouden door menselijke ingrepen. Aan de hand van een gevalstudie over de herinrichting van de Averbodebossen, krijgen we een heldere analyse over het maatschappelijk debat op vlak van natuurbehoud.

Dergelijke debatten, of ze nu over natuurbehoud, brandstoffen, wonen of loonverhoudingen gaan, zijn belangrijker dan ooit. Door de huidige crisis ontstaat er namelijk ruimte om zaken diepgaander in vraag te stellen. Of om de Duitse filosoof Peter Sloterdijk te parafaseren uit een recent interview in Knack: 'De voorbije 25 jaren waren voor het inhoudelijk debat een barre tijd omdat het de tijd van de frivoliteit en de luxe en de mode was'. Er breken duidelijk nieuwe tijden aan.